

سازمان جهاد کشاورزی همازندان
مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی

پروردش زنبور عسل

در همازندان

مهر ماه ۱۳۹۳

البـرـزـنـهـم

وجود عرصه هایی نظیر مزارع کلزا و باغات مرکبات، جنگلهای میان بند، مراتع ییلاقی در استان، موجب شده است تا بستر بسیار مناسبی برای پرورش زنبور عسل پدید آورده که می توان در مراحل مختلف زمانی و مکانی از گل و گیاهان موجود در سطح استان، برای تولید عسل استفاده نمود.

براساس آمار بدست آمده در سال ۱۳۹۲، در استان مازندران حدود ۵۱۵۱ زنبوردار در امر پرورش زنبور عسل مشغول به فعالیت هستند و مدیریت حدود ۴۱۹ هزار کلنی زنبور عسل را (که ۹۹ درصد آن مدرن می باشند)، به عهده دارند. و ازین محل توانسته اند ۳۸۶۴ تن عسل تولید نمایند. بعبارتی دیگر بطور متوسط از هر کلنی زنبور عسل، ۹/۲۳ کیلوگرم عسل تولید شده است.

براساس همین آمار، استان مازندران به لحاظ تعداد زنبوردار رتبه چهارم، به لحاظ تعداد کندو رتبه پنجم و به لحاظ تولید عسل رتبه ششم در کشور داراست. همچنین در سطح جهانی ایران از نظر تولید عسل حائز رتبه هشتم در بین دیگر کشورهای است و به کشورهای جنوب شرقی آسیا عسل صادر می کند.

مازندران با توجه به وجود بیش از ۴۰۰ هزار کلنی زنبور عسل سالیانه پذیرای حدود ۳۰۰ هزار کلنی زنبور عسل مهاجر نیز می باشد که جهت استحصال عسل به شهرهای غرب و مرکزی مازندران کوچانده می شدند و بابرname ریزی مدون و مکان یابی مناسب می توان تعداد کندوهای استان را از ۴۰۰ هزار به ۶۰۰ هزار کلنی افزایش داد و زمینه اشتغال حدود ۳۰۰۰ نفر را فراهم کرد.

گرده افسانی

گرده افسانی شامل انتقال دانه گرده از قسمت های نر یک گل به بخش ماده همان گل یا گل دیگر است. گیاهانی که دارای گل های جدای نر و ماده بر روی گیاهان جدا یا یک گیاه، ظاهر می شوند، بیشترین وابستگی را به گرده افسانی حشرات دارند. در این مورد، حشرات بویژه زنبوران، ناقلان مهم گرده بحساب می آیند و دانه گرده را از گل های نر به گل های ماده منتقل می سازند.

گرده افسانی توسط زنبور می تواند نقش مهمی را در حفظ یک کشاورزی پایدار و سودمند با حداقل اختلال در محیط زیست ایفا کند. تغییر در عملیات کشاورزی که بطور قابل ملاحظه میزان عملکرد را کاهش می دهد موجب می گردد تا جهت جبران کاهش تولید، اراضی بکر بیشتری تبدیل به زمین زراعی شوند. بنابراین، گرده افسانی مناسب زنبور و مطلوبیت عملکرد محصول، بخشی از سیاست مدیریت محیطی سالم است.

فرآورده های زنبور عسل

عسل :

عسل یک واژه عربی است که به فارسی آن را انگلیان می گویند و آن عبارت است از ماده شیرینی که توسط زنبوران عسل از شهد گل های گیاهان جمع آوری شده و پس از تغییرات لازم در سلول های مومی شان های کندو ذخیره می گردد.

عسل یک محصول غذایی مفید و یک اکسیر پر ارزش است که از قرن ها پیش به عنوان عالی ترین و مقوی ترین غذاها شناخته شده و همچنین به واسطه ویژگی های شفابخش خود به عنوان دارو در درمان اکثر بیماری ها در بین تمام ملل کاربرد داشته است. ماده اصلی آن شهد گل ها و گیاهان مطر و شفابخش است که توسط زنبور عسل پس از مکیدن ، تغليظ و تغيير شكل دادن ساخته شده و به عنوان یک غذای خوشمزه و كامل در دسترس انسان قرار می گيرد.

همچنین از عسل برای درمان زخم های خارجی، درمان درد استخوان، رماتیسم، درد مفاصل (آرتروز) و پادردهای شدید، بیماری های دستگاه تنفس، بیماری های قلبی، بیماری های دستگاه گوارش و کبد، بیماری های کلیه و مجرای ادرار، بیماری های عصبی و چشمی، پیشگیری از پوسیدگی دندان ها، پیشگیری از اثرات سوء تابش های رادیواکتیو و غیره استفاده می شود.

عسل یک هدیه ارزنده و پر ارزش طبیعت می باشد که قرآن کریم از آن به عنوان غذایی شفا بخش یاد می کند. پیامبر گرامی (ص) و ائمه معصومین (ع) نیز در زمان حیات خویش بنا به روایات و احادیث متعدد از آن استفاده می نمودند و خواص شفا بخش آن را در درمان انواع بیماری ها یاد آور شده اند.

متأسفانه در کشور ما که عسل تولیدی آن منحصر بفرد و در نوع خود بی نظیر است، نه تنها به جنبه دارویی آن توجه نشده است بلکه از نظر مصرف غذایی نیز مورد بی مهری قرار گرفته است و این نعمت خدادادی و هدیه آسمانی هنوز جایگاه واقعی خود را در بین سایر مواد غذایی مورد مصرف بدست نیاورده است.

ژله رویال :

ژله رویال که در فارسی به آن «شاهنگبین» می گویند ماده ای است که به وسیله هی غدد مغزی زنبوران کارگر در روزهای اولیه زندگی ترشح شده و ماده ای اولیه در تغذیه هی تخم و نوزاد و همین طور اصلی ترین ماده ای غذایی برای ملکه می باشد.

لاروی که از ژله رویال تغذیه می کند در عرض پنج روز وزن اولیه اش ۱۲۵۰ برابر افزایش می یابد که این رقم خارق العاده ایست و با ادامه تغذیه از آن، زنبور عادی به ملکه تبدیل می شود. با تغذیه از ژله رویال ملکه حدود ۳ تا ۵ سال عمر می کند و می تواند روزانه بیش از ۲۰۰۰ تخم بگذارد.

زنبوران عسل کارگر بین سن ۱۲ - ۵ روزگی می‌توانند ژله رویال ترشح کنند. این محصول خواص دارویی و درمانی بسیار داشته و در تولید محصولات دارویی و بهداشتی استفاده فراوانی می‌شود. تولید این محصول یک کار تخصصی بوده و نیاز به آموزش حرفه‌ای دارد. ژله رویال ترش مزه است و طعم تندری دارد به همین دلیل بعضی افراد از خوردن آن اجتناب می‌کنند.

مالیدن ژله رویال به پوست موجب
سلامت و شادابی پوست می‌گردد.
صرف ژله رویال باعث بهبود ضعف،
اختلالات روانی و هیجان زیاد و
جلوگیری از اثرات سوء داروهای
روانپزشکی می‌شود.

ژله رویال اثر ویژه و مساعدی روی سخت شدن سرخرگ‌ها، زخم‌های معده و روده، بیماری‌های کبد، کندی رشد بدن و توانایی‌های هوشی، ضعف عمومی بدن پس از بیماری و درمان ناتوانی‌های جنسی دارد.

گرده گل :

یکی دیگر از فرآورده‌های زنبورداری تولید گرده گل می‌باشد. گرده گل یکی از دونوع غذای زنبور عسل است و زنبور برای تغذیه خود و نوزادان موجود در کندو به آن نیاز زیادی داشته و اقدام به جمع آوری آن می‌نماید.

گرده در درمان ناراحتی‌های پروستات، هپاتیت، کم خونی، چربی خون، بیماری‌های کبد و مفاصل، جلوگیری از پیری زودرس و ریزش مو، مسمومیت، تنظیم اعمال روده، و متابولیسم بدن، ناتوانی‌های جنسی، بیماری‌های عصبی و دیابتیت بسیار مفید است. گرده حاوی اسید هیدروکسامیک است و مصرف آن از رشد سلول‌های سرطانی جلوگیری می‌کند.

به علت غنی بودن از پروتئین‌ها، ویتامین‌ها، مواد معدنی و... در تغذیه انسانی کاربد دارد. مصرف روزانه ۱۵ گرم گرده گل، مقدار اسید آمینه مورد نیاز انسان را تأمین می‌کند. گرده در درمان ناراحتی‌های پروستات، هپاتیت، کم خونی، چربی خون، بیماری‌های کبد و مفاصل، جلوگیری از پیری زودرس و ریزش مو، مسمومیت، تنظیم اعمال روده، و متابولیسم بدن، ناتوانی‌های جنسی، بیماری‌های عصبی و دیابت بسیار مفید است. گرده حاوی اسید هیدروکسامیک است و مصرف آن از رشد سلول‌های سرطانی جلوگیری می‌کند.

بره موم :

بره موم (پروپلیس) ماده‌ای شبیه موم و از تولیدات زنبور عسل است. حالت آن خمیری شکل و چسبناک با بوی مطبوع که رنگ آن از سبز تا قهوه‌ای تیره متغیر است. رنگ و عطر بره موم در مناطق مختلف متفاوت بوده و خصوصیات آن بستگی به نوع گیاهان موجود در هر منطقه دارد.

بره موم به عنوان ماده ضد عفونی کننده و عاملی مؤثر در پیشگیری از ورود و شیوع بیماری‌ها در کندو محسوب می‌شود.

همچنین پر کردن شکاف‌ها، تنگ کردن سوراخ‌های تهويه، تنگ کردن دریچه پرواز در زمستان، ترمیم شکستگی‌ها، جلا دادن و ضد عفونی کردن جدار داخلی کندو و قاب‌ها، محکم کردن محل اتصال قاب‌های عسل به کندو و به یکدیگر از دیگر کاربردهای بره موم است. این ماده خارق العاده خواصی شامل اثر ضد باکتریایی، ضد قارچی، ضد انگلی، آنتی اکسیدانی، ضد التهابی و ضد پوسیدگی دندان دارد، همچنین به عنوان تقویت کننده سیستم ایمنی بدن، بهبود دهنده اختلالات دهان و لثه، بیحس کننده موضعی و کاهش دهنده فشار خون کاربرد دارد.

موم :

موم واژه‌ای فارسی است و در عربی از واژه‌ی «شمع» بدین منظور استفاده می‌شود. موم، ماده‌ای زردرنگ و نرم و بسیار قابل جذب است که معمولاً زنبور عسل آن را، از سوخت و ساز قندهای احیا کننده، تولید می‌کند. زنبورهای عسل با موم سلول‌های کندو را ساخته و خانه خود را می‌سازند.

به علت غنی بودن از پروتئین‌ها، ویتامین‌ها، مواد معدنی و... در تغذیه انسانی کاربد دارد. مصرف روزانه ۱۵ گرم گرده گل، مقدار اسید آمینه مورد نیاز انسان را تأمین می‌کند. گرده در درمان ناراحتی‌های پروستات، هپاتیت، کم خونی، چربی خون، بیماری‌های کبد و مفاصل، جلوگیری از پیری زودرس و ریزش مو، مسمومیت، تنظیم اعمال روده، و متابولیسم بدن، ناتوانی‌های جنسی، بیماری‌های عصبی و دیابت بسیار مفید است. گرده حاوی اسید هیدروکسامیک است و مصرف آن از رشد سلول‌های سرطانی جلوگیری می‌کند.

بره موم :

بره موم (پروپلیس) ماده‌ای شبیه موم و از تولیدات زنبور عسل است. حالت آن خمیری شکل و چسبناک با بوی مطبوع که رنگ آن از سبز تا قهوه‌ای تیره متغیر است. رنگ و عطر بره موم در مناطق مختلف متفاوت بوده و خصوصیات آن بستگی به نوع گیاهان موجود در هر منطقه دارد.

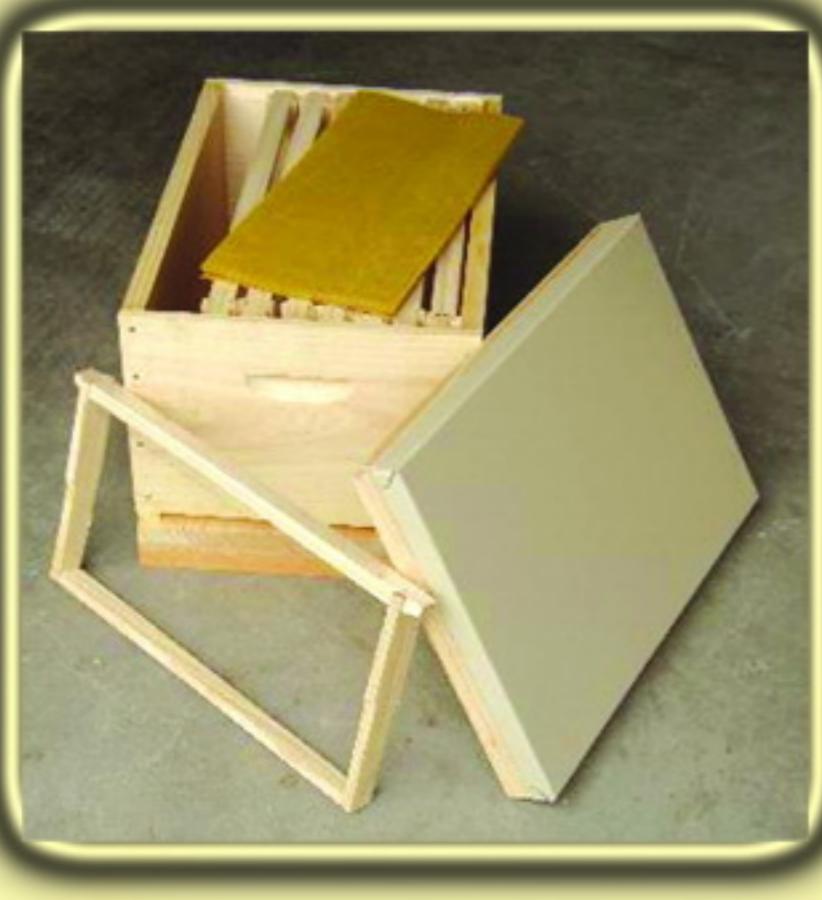
بره موم به عنوان ماده ضد عفونی کننده و عاملی مؤثر در پیشگیری از ورود و شیوع بیماری‌ها در کندو محسوب می‌شود.

همچنین پر کردن شکاف‌ها، تنگ کردن سوراخ‌های تهويه، تنگ کردن دریچه پرواز در زمستان، ترمیم شکستگی‌ها، جلا دادن و ضد عفونی کردن جدار داخلی کندو و قاب‌ها، محکم کردن محل اتصال قاب‌های عسل به کندو و به یکدیگر از دیگر کاربردهای بره موم است. این ماده خارق العاده خواصی شامل اثر ضد باکتریایی، ضد قارچی، ضد انگلی، آنتی اکسیدانی، ضد التهابی و ضد پوسیدگی دندان دارد، همچنین به عنوان تقویت کننده سیستم ایمنی بدن، بهبود دهنده اختلالات دهان و لثه، بیحس کننده موضعی و کاهش دهنده فشار خون کاربرد دارد.

موم :

موم واژه‌ای فارسی است و در عربی از واژه‌ی «شمع» بدین منظور استفاده می‌شود. موم، ماده‌ای زردرنگ و نرم و بسیار قابل جذب است که معمولاً زنبور عسل آن را، از سوخت و ساز قندهای احیا کننده، تولید می‌کند. زنبورهای عسل با موم سلول‌های کندو را ساخته و خانه خود را می‌سازند.

موم زنبور عسل یک نرم کننده خوب و مکمل مرطوب کننده ها است و خواص زیانبار مواد شوینده را در شامپو، صابون و ... کاهش می دهد. از خصوصیات دیگر موم فعالیت حفاظتی از نوع غیر جذبی پوست، افزایش اثر حفاظتی فرآوردهای ضد آفتاب می باشد.

صرف موم به صورت آدامس باعث فعال کردن ترشح بزاق و شیره معده، تقویت لشه ها و بر طرف کردن زنگ دندان بویژه برای افراد سیگاری می شود. جویدن موم همراه عسل نیز می تواند باعث تقویت لشه ها و بهبود بیماری های سینوزیت مزمن، گرفتگی راه های بینی و حلق، برونشیت، آسم، تنگی نفس و بهبود سوخت و ساز بدن شود.

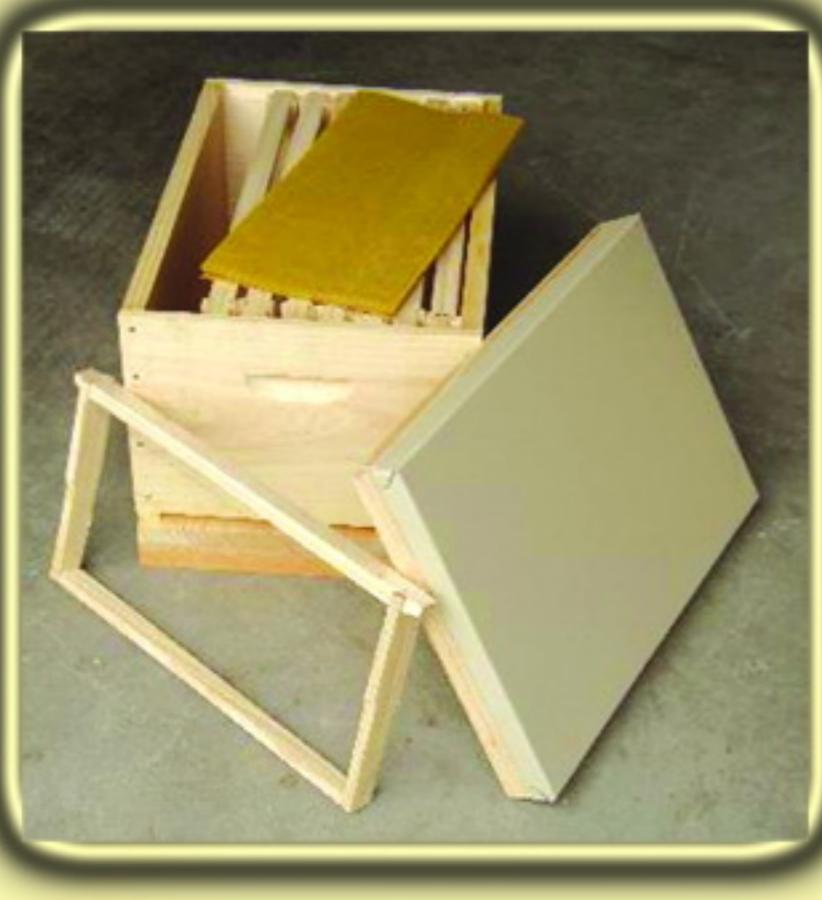
زهر :

در جمعیت داخل کندو، زنبورهای نر فاقد نیش هستند و کارگران و ملکه دارای نیش می باشند. در کارگران نیش حالت خاردار است. به همین جهت وقتی یک زنبور کارگر نیش میزند چون قادر نیست نیش خود را خارج کند، نیش همراه با غدد زهری کنده می شود و زنبور تا دو دقیقه پس از نیش زدن، می میرد. در حالی که نیش ملکه سوزنی شکل است و میتواند به کرات از نیش خود برعلیه رقیب خود استفاده کند. زنبور کارگر بین سن ۱۹ - ۱۶ روزگی دارای حداکثر تولید زهر است.

وظیفه سیستم ایمنی این است که هر سلول نامتعادل را حذف کند در صورتی که سیستم ایمنی نتواند این فعالیت مهم را انجام دهد کافی است که یکی از سلول ها بد شکل باقی بماند و سرطان بد خیم شود. زهر زنبور عسل سیستم ایمنی را به تعادل در می آورد و جهت گیری سیستم ایمنی را تصحیح می کند که علیه بدن فعالیت نکند بلکه علیه عوامل خارجی واکنش نشان دهد.

زهر زنبور عسل از نظر ترکیبات شیمیایی بسیار پیچیده است و حاوی مواد مختلف خصوصاً انواع پروتئین هاست. زهر زنبور عسل به دلیل کاربردهای پزشکی و داروسازی که دارد و امروزه به عنوان یک محصول تجاری در دنیا تولید می گردد.

موم زنبور عسل یک نرم کننده خوب و مکمل مرطوب کننده ها است و خواص زیانبار مواد شوینده را در شامپو، صابون و ... کاهش می دهد. از خصوصیات دیگر موم فعالیت حفاظتی از نوع غیر جذبی پوست، افزایش اثر حفاظتی فرآوردهای ضد آفتاب می باشد.

صرف موم به صورت آدامس باعث فعال کردن ترشح بزاق و شیره معده، تقویت لشه ها و بر طرف کردن زنگ دندان بویژه برای افراد سیگاری می شود. جویدن موم همراه عسل نیز می تواند باعث تقویت لشه ها و بهبود بیماری های سینوزیت مزمن، گرفتگی راه های بینی و حلق، برونشیت، آسم، تنگی نفس و بهبود سوخت و ساز بدن شود.

زهر :

در جمعیت داخل کندو، زنبورهای نر فاقد نیش هستند و کارگران و ملکه دارای نیش می باشند. در کارگران نیش حالت خاردار است. به همین جهت وقتی یک زنبور کارگر نیش میزند چون قادر نیست نیش خود را خارج کند، نیش همراه با غدد زهری کنده می شود و زنبور تا دو دقیقه پس از نیش زدن، می میرد. در حالی که نیش ملکه سوزنی شکل است و میتواند به کرات از نیش خود برعلیه رقیب خود استفاده کند. زنبور کارگر بین سن ۱۹ - ۱۶ روزگی دارای حداکثر تولید زهر است.

وظیفه سیستم ایمنی این است که هر سلول نامتعادل را حذف کند در صورتی که سیستم ایمنی نتواند این فعالیت مهم را انجام دهد کافی است که یکی از سلول ها بد شکل باقی بماند و سرطان بد خیم شود. زهر زنبور عسل سیستم ایمنی را به تعادل در می آورد و جهت گیری سیستم ایمنی را تصحیح می کند که علیه بدن فعالیت نکند بلکه علیه عوامل خارجی واکنش نشان دهد.

زهر زنبور عسل از نظر ترکیبات شیمیایی بسیار پیچیده است و حاوی مواد مختلف خصوصاً انواع پروتئین هاست. زهر زنبور عسل به دلیل کاربردهای پزشکی و داروسازی که دارد و امروزه به عنوان یک محصول تجاری در دنیا تولید می گردد.

عسلک :

حشراتی مانند شته‌ها و شپشک‌ها ضمن تغذیه از نباتات مختلف، کربوهیدرات (مواد قندی) اضافی خود را از طریق مخرج در روی سطح برگ‌های نباتات مورد تغذیه دفع می‌کنند. در مواردی که در طبیعت شهد کمیاب باشد زنبور عسل بالاجبار مواد قندی مذکور و همچنین سایر ترشحات شیرین گیاهان (بغیر از شهد گل‌ها) را جمع‌آوری و پس از تبدیل به صورت عسل در داخل سلول‌های قاب ذخیره می‌نماید این نوع عسل که عسلک نامیده می‌شود از نظر عطر و رنگ و مواد متشکله آن از کیفیت کمتری نسبت به عسل معمولی برخوردار است.

عسلک اغلب روی برگ درختانی نظیر بلوط، راش، تبریزی، نارون، افرا، بید، سدر و غیره ترشح می‌شود و مورد استفاده زنبور عسل قرار می‌گیرد.

